9.2.2021

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 6/2020 vp)

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt MaRalta lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta. Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry lausuu asiasta seuraavan.

Ravintola-alan taloudellisesta tilanteesta

Ravintola-alan ja sen työntekijöiden taloudellinen tilanne on kriittinen koronakriisin ja pitkään jatkuneiden rajoitustoimien vuoksi. Tuoreen jäsenkyselymme mukaan vaikein tilanne on pubi- ja yökerhoyrityksissä, joista 29 prosenttia arvioi olevansa kesäkuussa konkurssiuhan alla ja 3 prosenttia lopettanut toimintansa. Ruokaravintoloiden luvut olivat 24 ja 3 prosenttia sekä kahviloiden 24 ja 7 prosenttia.

Konkurssilain väliaikaisen muutoksen päätyttyä tammikuun lopussa ravintolayritysten konkurssit kasvavat kesään kohti mentäessä. Ravintolayrityksiä lopetetaan myös ilman konkurssimenettelyä ja yritykset sulkevat kannattamattomia ravintoloita.

Ravintola-alan erittäin heikko tilanne koskettaa yli 10 000 alan yritystä, 77 000 niissä työskentelevää yrittäjää ja työntekijää sekä heidän perheenjäseniään. Monelta yrittäjältä on menossa koronan vuoksi kaikki: yritys, henkilökohtainen omaisuus ja terveys. Usko alkaa loppua ja henkinen kestokyky on monella yrittäjällä koetuksella. Monia yrittäjiä painaa lisäksi huoli henkilökunnan selviämisestä. Yrittäjien katkeruutta lisää se, että yrityksen tuho aiheutuu täysin yrittäjästä riippumattomasta syystä. Myös lomautetut ja irtisanotut työntekijät ovat venyneet äärimmilleen niin taloudellisesti kuin henkisestikin. Alan työntekijöistä noin 30 prosenttia on alle 26-vuotiaita. Heillä ei ole säästöjä, joilla selviäisi lomautus- ja työttömyys jakson yli. Osa heistä ei kuulu työttömyyskassoihin.

Ravintoloita koskevista rajoitustoimista

Elinkeinotoiminnan rajoittamista koskevien rajoitustoimien tulee olla välttämättömiä ja oikeasuhtaisia niihin tavoitteisiin nähden, joita rajoituksilla tavoitellaan. Rajoituksia asetettaessa tulee ottaa huomioon perustuslaissa turvattu elinkeinovapaus ja omaisuudensuoja sekä työntekijöiden oikeus työhön. Hallituksen esityksen sivulla 14 todetaan, että perustuslakivalio-

kunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että kunkin ehdotetun toimenpiteen välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus tulisi arvioida riittävästi.

Rajoitustoimien välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta arvioitaessa huomioon tulee ottaa, kuinka paljon koronavirustartuntoja on lähtenyt liikkeelle ravintoloista. Arvioinnissa tulee lisäksi ottaa huomioon, että esimerkiksi nuoret aikuiset, jotka ovat käyneet ravintolassa, ovat usein sitä ennen ja sen jälkeen yhdessä yksityistiloissa ja joka tapauksessa muualla kuin ravintoloissa.

Hallituksen esityksen sivulla 6 todetaan seuraavasti: "Välittömästi ravitsemisliikeisiin viittaavien tartuntojen määrä on ollut nykyisten rajoitusten voimassa ollessa vähäinen, jopa vain joitakin prosentteja kaikista tartunnoista. Viime aikoina tartunnan lähde on tosin ollut epäselvä paikoin jo yli puolessa tapauksista ja ravitsemisliikkeistä on talvella lähtenyt tartuntatapauksia jopa eri puolille maata."

Perustelut antavat puutteellisen kuvan ravintoloista tartunnan lähteinä. Sosiaali- ja terveysministeriön hybridistrategian toimintasuunnitelman päivityksessä todetaan, että siihen nähden, että Suomessa on noin 13 600 ravitsemisalan yritystä, joista vajalla 10 000:lla on alkoholijuomien anniskelulupa, koronavirusepidemiatartuntojen määrä on ollut melko pieni.

Muutamista yöravintolayrityksistä on lähtenyt liikkeelle useita tartuntoja. Media on kirjoittanut niistä aktiivisesti. Mediaa seuraamalla on voinut siten saada täysin väärän kuvan siitä, miten virus on levinnyt ravintoloissa. Jos näiden yöravintoloiden havaitaan toimineen vastoin lakia, viranomaisten tulee sulkea niiden toimipaikkoja sen sijaan, että ravintola-alan sääntelyä kiristetään tai valtioneuvoston tiukentaa asetuksellaan koko ravintola-alan sääntelyä.

Virus ei ole käytännössä levinnyt ruokaravintoloissa eikä esimerkiksi sellaisissa pubeissa, joissa asiakkaat istuvat paikallaan omissa seurueissaan. Jotta eduskunnalle ja myös julkisuudessa syntyy oikea käsitys siitä, miten paljon tartuntoja on levinnyt ravintoloista, eduskunnan tulisi velvoittaa STM:ää ja THL:ää antamaan nämä tiedot eduskunnalle päätöksenteon pohjaksi. Ne olisi syytä saattaa säännönmukaisesti myös julkisuuteen.

Hallituksen esityksen sivulla 10 todetaan, että rajoitusten ja yritysten vaikean taloudellisen tilanteen välistä syy-yhteyttä on vaikea arvioida. Syy-yhteys on selvästi olemassa. Esimerkiksi esillä olevan sääntelyn piirissä olevista ravintolatoimialoista pubit ja yökerhot ovat kärsineet eniten. Ero liiketoiminnan kannattavuuden välillä on erittäin suuri sen mukaan, onko maakunnassa voimassa perusvaiheen rajoitukset, jolloin anniskelu on sallittu klo 24 asti vai kiihtymis- tai leviämisvaiheen rajoitukset, jolloin anniskelun loputtava klo 22. Liiketoiminta on mahdollista saada kannattavaksi, jos anniskelu päättyy klo 24, mutta ei, jos se loppuu jo klo 22. Tämän ovat vahvistaneet useat yöravintolayritykset MaRalle. Tämä asia todetaan myös hallituksen esityksen sivulla 11: "Jos anniskelu- ja aukioloaikaa rajoitetaan

merkittävästi, sellaisten ravitsemisliikkeiden, joiden liiketoiminta ajoittuu yksinomaan yöhön, toiminta olisi lähes kokonaan estetty.".

Esillä olevan lain mukaiset ja valtioneuvoston päättämään parhaillaan voimassa olevat rajoitustoimet rajoittavat merkittävällä tavalla ravintolayritysten oikeutta harjoittaa liiketoimintaansa. Valtioneuvoston tulee poistaa liiketoiminnan rajoitustoimet heti, kun se on mahdollista. Ravintola-alan yritysten ja sen työntekijöiden taloudellinen asema on niin heikko, että rajoituksia ei voida pitää voimassa vain varmuuden vuoksi.

MaRa katsoo, että

- **ravintolayritysten taloudellinen tilanne on jo pitkään jatkuneen koronakriisin ja rajoitustoimien vuoksi niin huono, ettei rajoitustoimien kiristäminen nykyisestä ole mahdollista ilman mittavia aineellisia ja henkisiä vahinkoja.**
- **ravintoloissa on tapahtunut vain vähän tartuntoja. Virus ei ole juurikaan levinnyt ruokaravintoloista ja sellaisista pubeista, joissa asiakkaat istuvat omissa seurueissaan. Eduskunnan tulee ottaa huomioon esillä olevaa lakia säätäessään ja valtioneuvosto asetusta antaessaan.**
- **STM:ää tai THL:ää on velvoitettava julkistamaan säännönmukaisesti eri lähteistä saatujen tartuntojen määrä, mikä on välttämätöntä yrittäjien ja työntekijöiden kannalta.**
- **rajoitustoimien tulee olla välttämättömiä ja oikeasuhtaisia ja ne tulee purkaa heti, kun nämä edellytykset eivät enää täyty.**
- **rajoitustoimet ovat aiheuttaneet ja aiheuttavat ravintolayrityksille merkittäviä taloudellisia tappioita.**

Yksityiskohtaiset kommentit

Ehdotetun 58 a §:n 7 momentissa todetaan muun muassa, että mitä aukioloaikojen rajoituksista säädetään aukioloaikojen rajoituksista, ei koske polttonesteiden jakeluaseman yhteydessä toimivaa ravitsemisliikettä.

MaRa kannattaa ehdotettua säännöstä. Ammattiautoilijoita ja muita tiellä liikkujia palvelee maanteiden varsilla myös sellaisia ravitsemisliikeitä, joilla ei ole polttonesteiden jakeluasemaa. Nämä ravitsemisliikkeet ovat usein pieniä yksityisten yrittäjien ylläpitämiä. Ne kilpailevat liikenneasemien kanssa maanteillä liikkuvista autoilijoista. Kilpailuneutraalia olisi, etteivät aukioloaikojen rajoitukset koskisi näitä ravitsemisliikeitä. Poikkeus koskisi vain liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetussa laissa tarkoitetun maantien varrella olevia ravitsemisliikkeitä.

MaRa esittää, että aukioloaikojen rajoitukset eivät koskisi sellaista ravitsemisliikettä, joka sijaitsee liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetussa laissa tarkoitetun maantien varrella.

Lain esitetään olevan voimassa 30.6.2021 asti.

Lain voimassaolo kesäkuun loppuun asti on herättänyt paljon huolta ravintolayrittäjissä. Etenkin moni kesäravintola on huolissaan siitä, voivatko he aloittaa henkilökunnan rekrytoinnin, jos laki ja sen mukanaan tuomat rajoitukset ovat voimassa kesäkuun loppuun asti. Olisi parempi, jos esillä oleva laki olisi voimassa 31.5.2021 asti ja jos koronatilanne sitä edellyttää, sen jälkeen eduskunta säätäisi uuden määräaikaisen lain. Moni yrittäjä luulee, että tällä hetkellä voimassa olevat rajoitukset jatkuvat automaattisesti kesäkuun loppuun asti. On ensiarvoisen tärkeää, että valtioneuvosto purkaa rajoituksia heti kun se on mahdollista.

MaRa esittää, että esillä oleva laki olisi voimassa 31.5.2021 asti.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Timo Lappi
toimitusjohtaja